

טיב הקהילה

ויקהל

כ"ב אדר תשפ"ה

המסע לפרויקט דוד

זמן הדלקת הנרות ומצ"ש

הדרה"ג	5:16
מוצ"ש"ק	6:29
ר"ת	7:09

סוף זמן קריאת שמע וחפילה

סוק"ש"א	7:58	סוק"ת"א	9:14
סוק"ש"ב	8:40	סוק"ת"ב	9:42

הומנים לפרויקט דוד

גיליון מס':

775

טיב הפרשה

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הר"ה צ'

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בענין חובת הצניעות

וכל אשה חכמת לב בידה טוה

(לה כז)

...

ואם כן יפטר ש'הכרח לא יגונה. אולם טעות היא בידם כי לא מצאנו היתר לעבור על אחת ממצוות התורה כדי שתהיה הרחבה בפרנסה ועלינו לזכור שהפרנסה היא בידי בוראינו, ואלמלא רצונו שנעסוק בהשתדלות כלל לא היינו ראויים לכך, אם כן גם כשרצונו בהשתדלות ודאי אינו רוצה בהשתדלות המביאה לידי חטא וכשאינו לו לאדם אפשרות להשתדלות אחרת, ודאי שהוא פטור ואסור לו לעסוק בה ועל כן דא איתא בחז"ל (דברים רבה, פרשת ראה סימן ה): 'אמר הקדוש ברוך הוא שמעו לי, שאין אדם שומע לי ומפסיד'.

ולא אתן מחסור לפי ואספר אודות מסירות נפשה של אימי מורתי בענין הצניעות כי יש בכך המחשה לדברינו האמורים ונשים צדקניות ודאי יתעוררו ללכת בעקבותיה. אימי ע"ה היתה ידועה כמי שמוכשרת בתחום התפירה, ובזמנה לא היה כמעט המושג של קניית שמלות מוכנים כבימינו, רק קנו סחורה ובאו בזה אצל תופרת והיא באומנתה עשתה מן הסחורה שמלה נאה ומפוארת.

ביום מן הימים התדפקה אשה אחת בבית אימי ע"ה כשבידיה סחורה וביקשה מאימי שתתפור לה מזה שמלה. מלכתחילה שמחה אימי על המציאה כי המחסור והעוני היו אורחים קבועים בביתנו, כי אבי מורי זצ"ל שקד כל היום בהרבעת התורה והכנסותיו היו דלים ומעטים וכל רווח צדדי שימש כסיוע של ממש. אולם כשהתחילה אימי עם המדידות ביקשה האשה שהשרוולים יהיו קצרים מעט, באופן שלא היה בזה חסרון מצד ההלכה, אך כבר לא היה זה בכלל הידור בצניעות. בתחילה ניסתה אימי ע"ה לדבר על לבה ולפתותה לעשות שרוולים ארוכים, אך כשהאשה עמדה על דעתה, הודיעה לה אימי נחרצות שבגדים כעין אלו היא לא תופרת בשום פנים!

האשה הביטה על אימי ע"ה כמשוועת, באמרה: הרי אין בכך משום חסרון בגדי ההלכה, ולמה לא תתפרי עבורי, בו בשעה שהעניות זועקת מכל פינה בביתך? אך אימי עמדה גם היא על דעתה, ולא הסכימה בשום אופן לקבל את העבודה.

הלכה לה האשה כלעומת שבאה, ובדרכה הביתה פגשה באחת ממכירות, והתחילו בדו שיח. בין הדברים סיפרה והתלוצצה זו האשה מנשות בני ישוב הישן, וסיפרה לחברתה שהיא שבה כעת מבית אימי ע"ה שסירבה לתפור לה שמלה על אף העניות השוררת בביתה, והאת רק מפני העדר ההידור! לפי דעתה.

הדברים דוקא עשו רושם לטוב, ואותה חברה שנחשבה גם כן כעשירה התפעלה מ'מסירות נפשה' של אימי ע"ה, ומאז שלחה תמיד נשים לבית אימי, כשבאמתחתם סחורה לתפירה.

עובדא זו יש בה כדי חיזוק לאלו שהיצר מפתה אותם שיקרבו להם דוקא אם יטו מ'דרכי התורה' שיראו שההיצר הוא הנכון, שהשמיעה לדבר ה' היא זו שמביאה הצלחה לאדם, כי אילו היתה אימי ע"ה שומעת לקולה של האישה הנ"ל, לא היתה מרוויחה כי אם אותה שמלה, וכיוון ששמעה לדבר ה' וזתה לכמה וכמה שמלות כי אין אדם שומע לי ומפסיד...

השי"ת יזכינו ויתן לכל גויה וגויה די פרנסתו בהיתר וביושר.

הנה משובתו של רבי אליעזר לאותה אשה יש מקום להבין שהאשה לא שאלה כהוגן, ולכן ראה לנכון לדחותה ואמר לה מוטב שתעסקי בפלך, כלומר שם תצליחי יותר מהלחצתך במו"מ בתורה.

אולם לאמיתו של דבר רואים בהמשך הגמרא שאותה אשה כן שאלה כהוגן, ותיקף לאחר מכן הביאה הגמרא שהאמוראים רב ולוי ראו לנכון ליישב הדברים למה נשתנו מיתתם של אלו משל אלו, ואם כן מן הראוי להבין למה באמת ראה רבי אליעזר לנכון לדחותה? התשובה לכך היא שאשה זו לא התנהגה כראוי לה, היא אכן שאלה כהוגן, אולם היתה בכך חסרון במידת הצניעות, היא עצמה הופיעה לפני גדול הדור כדי להקשות לפניו את קושיותיה, ומן הסתם היתה זאת במחיצת תלמידיו, ועצם הופעתה האשה בפני אנשים היא כבר בגדר פירצה, ובפרט כשביאתה לגלות הצלחתה וכשרונותיה הברוכים, איך שהיא מצליחה להקשות כדבעי, כי בזה היא מעוררת גם התפעלות ודברים כעין אלו הם סיבות למכשולים עצומים...

כיון שכן ראה רבי אליעזר לנכון לדחותה ולחזיקה שאין חכמה לאשה אלא בפלך, כלומר עליה לקיים מאמר הכתוב (תהלים מה יד) 'כל כבודה בת מלך פנימה' ולעסוק רק בדברים שעושים בתוך הבית, כעבודת הפלך וכדומה, ולא לצאת בחוצות להוכיח את הצלחתה לעין כל. ודוקא משום ששאלה כהוגן היתה ראויה יותר לנזיפתו...

וכיון שהיא עצמה התנהגה בפריצות לא היתה ראויה לתשובה על שאלתה, אולם לאמיתו של דבר שאלה שאלה הגונה ואחר שקיבלה היא את נזיפתה והלכה לה, ראו האמוראים שבבית המדרש לנכון ליישב שאלתה.

תשובתו של רבי אליעזר צריכה לשמש כדברי תוכחה להרבה מנשות דורינו, דהנה מאז ומעולם היו כל החרדים לדבר ה' יודעים שאין מקומן של נשים בחוצות העיר, על הנשים להיות ספונים בבתיהם וגם אם חפצים הם לתת ידם באיזה אומנות כדי לסייע בפרנסת הבית, תורה זאת בדברים שהם כעין עסקי פלך שיכולים לעשותן בין כותלי הבית.

אולם בדור האחרון נתפרצו גורי עולם ונשות ישראל התחילו לצאת ולעבוד מחוץ לביתם, והרבה מהן נפגשות מידי יום באנשים זרים במקום עבודתם, והרבה מכשולים יוצאים מתחת ידיהם ר"ל ועליהם לדעת כי דעת חכמינו ז"ל אינה נוחה ממעשיהן, ועתידין הם לתת על כך את הדין.

והיו שיאמרו שמציאות זו היא בימינו מן ההכרח, כי חשים אנו היטב במה שהעידו חכמינו ז"ל (סוטה מט:): על ימי עקבתא דמשיחא, ואחד מן הדברים שמנו חז"ל הוא: 'היוקר יאמר', ורוב בעלי משפחות אינם יכולים לכלכל את בני ביתם אם לא ישגם עקרת הבית מסעייתה.

טיב המערכת

למטה יהודה-למטה דן

אחד השקרים הגדולים של היצר הרע שהוא משכנע אותך שאתה לא שווה כלום או שהעבודה שאתה עושה אינה שווה כלום כי אתה כל כך קטן וכזה פשוט, אבל אם היית גדול וטוב כמו משה רבנו או כמו אברהם אבינו או לפחות כמו מרדכי הצדיק, אבל עכשיו כמו שאתה, נג אפשר לחשוב מה כבר עשית, התפללת בכוונה? זה נקרא כוונה? ברכת המזון בכוונה מתוך הסידיז? נג ועל מה חשבת ב'נתתי'... בקיצור כל מה שתעשה אינו מספיק טוב או חשוב, וזהו כמובן שקר גדול!

משה רבינו ואמר לעם ישראל 'ראו קרא ד' בשם בצלאל בן אוּרִי בן חור למטה יהודה... הוא ואהליאב בן אחיסאן למטה דן, ורש"י מסביר: 'ואהליאב' - משבט דן, מן הירדן שבשבטים מבני השפחות והשוואה המקום לבצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי השבטים לקיים מה שנאמר 'זלא נכר שוע לפני דל'. דווקא במקום הכי חשוב במלאכת המשכן, הקב"ה מראה לנו שכולם שווים לפניו, לא משנה מאיזה שבט אתה ומה היחס שלך, מגדולי השבטים ומן הירדן שבשבטים כולם שווים לפניו.

וכך הסביר אחד המגידים את הוויכוח בין מרדכי היהודי להמן הרשע, המן - עמלק שהוא היצר הרע טען שקצת הוא לא כלום ואינו שווה, אבל לעומתו טען מרדכי הצדיק כי כל דבר חשוב לפני הבורא ואפילו קצת ולבסוף כשהגיע המן ומצא את מרדכי שהיה יושב ושונה הלכות מצוות העומד, שאל: העומר הזה מהו, מזהב או מכסף? אנו לו: לא מזהב ולא מכסף ולא מחיטים אלא משעורים שאל: מה מחיר? עשרה ככרות כסף או עשרים? ענו לו: די לו בעשר מעות או אמר המן למרדכי ולבני ישראל שעצמו: קומו, כי כבר ניצחו עשרה מעות שלכם את עשרת אלפי ככרי כסף שלך, אז בפעם הבאה שאתה שומע קול שאומר לך שאתה לא שווה והמעט שלך ח"ו אינו רצוי לפני הבורא תזכור מי זה שאומר את זה, ושבסוף גם המן הודה שהמעט של יהודי מנצח גם עשרת אלפים ככרי כסף! (ע"פ טיב תורה ויקהל)

ניתן לשמוע את שיחותיו של מורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיב

באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

עדכוני שיחות: 0534-100024

י"ד הוצעה הרוחנית: ר' יעקב רבינוביץ | עורך: ש. גולדשטיין

טיב
ההודעות

אפיית המצות

א. אלו דברים שיוצאים בהם ידי חובת מצה בליל ראשון של פסח בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשבלת שועל ובשיפון, והמנהג ליקח לכתחילה חטים משום שהוא חביב לאדם ביותר ואיכא משום הדור מצוה (סי' תני"א ס"ב ס"א ב), וי"א הטעם ע"פ המ"א (סק"ה ט) דשעורה ושיפון ממהרת להחמיץ יותר מחטה, ולכן המנהג לכתחילה ליקח חטה (דעת תורה סק"א) וכ"כ בשו"ע הרב (סי' תשע"ה) דשעורים ושבלת שועל ושיפון ממרימים להחמיץ. ב. אם אין לו חטים יקח למצות מאחד מה' מינים החשוב לו ביותר כדי שיהיה לו תיאבון (סי' ס"ב). ג. הרא"ש היה משתדל במצת מצוה ועומד על עשייתה ומזרז העוסקים בהם ומסייע בעריכתה, וכן ראוי לכל אדם לעשות להטפל הוא בעצמו במצוה (שו"ע סי' ת"ס ס"ב) ומר"ל פסק ליהדר כן לכתחילה בכל המצות (סי' ס"ב).

ד. כתב האר"י ז"ל שיתיר עצמו במצת מצוה עד שיתחמץ ויזיע, וזה תיקון גדול לעון החמור (סי' סק"ה) ומ"מ יש ליהדר שלא ינטף מזיעתו על העיסה משום דאיכא למ"ד דזיעת האדם הוי כמי פירות ומי פירות עם מים ממחרץ להחמיץ (וכה"ס סק"ט). ה. החיטים שעושים בהם המצות שאוכלין בלילה הראשונה לקיים בהן מצות ערב תאכלו מצות לא די במה שאין רעוּתא של חשש חימוץ, אלא צריך שישמרם לשם מצת מצוה, דכתיב ושמרם את המצות והיינו שצריך שישמרו לשם מצה אבל מצות שאוכלין בשאר ימים די מדינא כשאין בהם חשש חימוץ, אבל ישראל קדושים הם ונהגו לעשות שימור לשם מצה בכל המצות משעת טחינה ולפחות משעת לישנה (סי' תנ"ג ס"ב סק"א כ"ה).

ו. ודעת הרבה ראשונים דמדינא צריך שימור [החטים שעושים בהם מצת מצוה] שלא יפלו עליהן מים משעת קצירה ואילך, [אבל קודם קצירה אין לחוש, ואם תתייבש למחר וא"צ עוד לקרקע סביל חימוץ אפילו מחובר אם ירדו עליהן גשמים ולכן המנהג לקצור דגן של שימור בערב לחן קצת, ולכתחילה בודאי נכון להחמיר כדעה זו וסי' סק"ה וביה"ד ר"ה ט"ז].

ז. ואם לא ימצא מצה שישמור משעת הקצירה שלש מצה יכול ליקח חטים מחושק ולסמך על הפוסקים דדי שיקים שמירה משעת טחינה ואילך, שאז מקרבין אותן למים וצריך שמירה ויכול לבדוק עליהן ברכת על אכילת מצה (סי' ת"ס סק"ה ס"ב סק"ה וביה"ד שם).

ח. כתב בפמ"ג (סי' ת"ס מ"ש סק"א) דרך לשמה צריך שיוציא בפה, ובדיעבד יש להקל במחשבה [ובלא מחשבה כל צ"ע אם יוצא בדיעבד] וזה כולו בלישה ואפיה דמצה משום דסתמא לשמה, משא"כ בטחינה וקצירה דא"א לומר דסתמא לשמה ולכן ע"כ צריך שיוציא בשפתיו.

ט. אנשי מעשה רגילים לילך בעצמם אל מקום הריחים לדאות הם בעצמם לטחינה קמחיהם שמצוה בו יותר מבשלוחו, ועכ"פ ראוי להניח בריחים שומר ידא שמים ובקי בדינים קצת, ולא ע"ה כדי שלא יבוא הדבר לידי חשש חימוץ, וכ"ש שלא יושב קטן לשומר (סי' תנ"ג ס"ה וסי' סק"א).

י. בשעת הטחינה צריך לשמרם שלא ישוּחו על הקמח שלא ינתו הרוק על הקמח ויחמיצו שם משורו (וכה"ס).

יא. לכתחילה לא יניחו העיסה בלא עסק ואפילו רגע אחד, ובדיעבד כל שלא שהה כשיעור מיל כשירד, [שיעור מיל לחומר הוא ח"י דקות] אבל אם שהה כשיעור מיל [או אפילו נחשקא אם שהה כשיעור זה] הרי זה חמץ, אולם כל זמן שעוסק בעיסה אינו מחמיץ, ולכן אפילו אם יעסוק אדם בעיסה כל היום אינו מחמיץ (סי' תנ"ג ס"ב) ועסק נקרא שלש אותה או מגלגלה בעיניו וכה"ג, אבל לא כמו שיש נוהגין

לדחוק ולבעוט העיסה בעין במקום אחד, ולא מהני זה למנוע מחימוץ בכל העיסה במקום שאין העין דוחק (סי' סק"ה).

יב. וכן אין מועיל במה שמעביר ידיו על המצות ומשפשף, דאין זה מקרי עסק כלל, ואדרבה גרע טפי דמחמם העיסה בידו (ול"ב סק"ה) [ודבר זה מצוי מאד, הן כשנשור לגבל העיסה, והמסדרים בשולחן העריכה עינין לא נסרו לדוד, והן כשהלך העיסה לסרדרים, דמצוי שמגלגל העיסה לאט ומשפשף בידו דאסור לעשות, וזה גרע יותר שישחין העיסה קצת בלא עסק].

יג. כתב השו"ע דאחר שנתעסקו בצבץ ונתחמם בידים אם יניחוהו בלא עסק מיד יחמיץ, וכתב המ"ב (סק"ה) דמש"כ השו"ע לאחר שנתעסקו היינו אחרי הלשנה והעריכה והרדידה, וכתב דלפי זה צריך ליהדר מאוד לאחר שערכו ורדדו את המצה ומניחים אותה לפני המנקה, שינקר אותה מיד, וגם אחרי הניקור יראו לדחותה תיכף לחנו, דהא לאחר שנתעסקו בהמצה, מבואר בשו"ע דמחממת מיד שסמלקין את הידים ממנו, וסיים הדעולם אינן נוהגין בזה, ואפשר דהא דכתב השו"ע דמיד מחמיץ הוא לאו דוקא, אלא ר"ל דמחמיץ בשיעור מועט, ומ"מ לכתחילה בודאי יש ליהדר מלהניחה שם אפילו רגע אחד אם אפשר, וכפשוטו לשון השו"ע דמיד מחמיץ, אולם בתו"א (סי' קכ"א י"ז) נקט דודאי אין כוונת השו"ע דמיד מחמיץ, אלא הכוונה דמחמיץ יותר מהר משיעור מיל עי"ש.

יד. ונמצא דלפי דעת המ"ב יש ליהדר מאוד במקום המנקה, שלא יניחו שם המצה בלי עסק אפילו רגע אחד, ולכן ראוי להעמיד שם מספר אנשים שיהיו מנקבים ולהשיגה שלא ישאר שם מצה בלי עסק, אולם בדיעבד סמכין על הפוסקים המקילים בזה, [היינו התו"א וגם ה"ב דנקט לחומר או רק לכתחילה] ומטעם זה יש נוהגים להחמיר גם בשולחן המרדדים [והעלבים] שלא להניח שם מצה בלי עסק, דחוששים דאולי כבר נחשב לאחר הרדידה דדעת השו"ע דמיד מחמיץ (קנה בשם פסח), ואפילו אם נאמר דאין זה מקרי לאחר הרדידה מ"מ צריך להחמיר לכתחילה, כמש"כ השו"ע דלכתחילה לא יניח העיסה בלא עסק אפילו רגע אחד.

טו. פירודי הבצק שנופלים מהעיסה ומתפוררים על השולחן תוך כדי עריכה וגלגול, ומונחים בלא עסק, יזהר להסירם מיד מהשולחן, כי פירודין אלו עלולים להתחמץ ויחזור ויתדבקו בעיסה, ואם אין יגלגלו בתוך המצה אין מועיל בזה ביטול (קנה בשם פסח).

טז. וצריך להזהר מאד על נקיון הקערות והשולחנות כי פירוד אחד שנשאר שם והחמיץ, יכול אחר כך לאסור את כל העיסה, ולכן יפקיד גדול אחראי וירא שמים אחד על השולחנות, ואיש אחד אחראי וגדול על הקערות וכמ"כ על המקלות (קנה בשם פסח).

יז. אין להניח מגבת וכדומה על השולחן מתחת לפלטה שמגלגלין עליו את המצה כדי שהעיסה לא יתחמם [ע"פ המבאר ברי"א (סי' תנ"ג ס"ד) שלא יניח את העריבה בשעת הלשנה על כך או כסת מפני שהה מחמם את העריבה ואת העיסה, וא"כ כ"ש בשעת גלגול ורידוד העיסה שיש לחוש בזה ביותר, והרבה נכשלים בזה מחמת חוסר ידיעה] (קנה בשם פסח).

יח. א"צ שיאמרו בכל מצה ומצה, אלא יאמרו כל אחד מה שיעשה היום בענין מצה, וזה הרי הכל לשם מצות מצה (סי' תנ"ג ס"ה סק"ה וקטן), ובלבד שלא יפסיק העבודה באמצע, [כגון יוצא לאסור וכו'] (וא"א תניא ס"ב) וי"א שבוה די בכך מה שהבעה"ב או המשוּגח מכריז 'לשם מצת מצוה' (תשו"ב פסח).

יט. ו"א להיות ולכמה מגדולי הפוסקים עיקר הדין לשמה הוא על השמירה, ולכן י"ל כ"ל מה שאעשה היום בעסק המצות והשמירה מכל חימוץ הריני עושה לשם מצת מצוה. (תשו"ב פסח).

היסוד שלומדים מפרשת ויקהל ומפרשת פרה – להתגבר על העצלות ולקחת עצמו בוריות לעבודת ה'

בפרשת וקה (כ"ה) והנשוא הבא את אבני השוהם ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן. ופירש"י, והנשוא הבא – אמר רבי נתן, מה ראו נשיאים להתגבר בתנוכת המזבה בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התגברו בתחלה. אלא כך אמרו נשיאים יתגברו ציבור מה שמתגברין, ומה שמחסירים אנו משלימים אותן.

כיון שהשלימו עבור את הכל, שנאמר (ל' ו') והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השוהם וגו', לכך התגברו בתנוכת המזבה תחילה. ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשוא כתיב בלי י"ד.

גם כשיש סיבה טובה, אם מעורב בה מידת העצלות, זה פסול בתכלית

וקשה הרי כוונת הנשיאים בזה שלא הביאו מיד את נדבתם למשכן היה כל כולו לשם שמים כדי להשלים לבסוף כל מה שרק יחסר, והוא לכאורה נדיבות מופלגת עוד יותר מכולם.

וביאר מרן רבי ירחם צוקל"ר, דהגם שבאמת היה להם סיבה נכונה למה לאחר את נדבתם מכל מקום סוף סוף היה מעורב בזה המידה הרעה של עצלות, כי זהו דרך המתעצל שהוא מביא רק בסוף. ואין שום אופן בעולם שמתחילים להשתמש עם אחד מהמידות הרעות, אפילו כשיש להאדם סיבה טובה למה להשתמש עם זה לשם שמים.

כי סוף סוף מאחר שמעורב בזה אחד מהמידות רעות כמו עצלות יש לחשוש שזוהי הסיבה האמיתית שהאדם עושה כך, מפני שהוא מתעצל לעשות המצוה, והגם שהוא אומר מאה תירוצים אחרים למה אינו עושה את המצוה, מכל מקום יתכן שהסיבה האמיתית הוא מפני שהוא עוד לא תיקן את מידת העצלות שבו, והוא פשוט מתעצל מלעשות המצוה. ורק כדי להשקיט את מצפנו הוא מרמה את עצמו שיש לו תירוצים אחרים למה הוא לא מקיים את המצוה.

לימוד גדול לכל הדורות מהנשיאים

הנה שבת זו פרשת ויקהל, הוא שבת פרה טהרתן של ישראל. ובבואי לא בחינת סיבה הש"ת בהחשבה העליונה ששבת פרה יחול דוקא בפרשת ויקהל. ואפשר לבאר בטוב טעם השייכות בין שתי הפרשיות. דהנה נחבאר שהגם שכונת הנשיאים במה שאיחרו נדבתם היה כל כולו לשם שמים כדי להשלים כל מה שרק יחסר. מכל מקום כיון שסוף סוף היה מעורב בזה מידת העצלות לכן נענשו.

ויוצא מזה לימוד גדול לכל הדורות, דהנה לפעמים לאחר שמתקיים מגבית גדול של צדקה, מתעורר האדם מאד ליתן את תרומתו ונדבתו. אך היצ"ד בא ומפתה אותו, שאינו נאה ויאה שדוקא הוא האיש הפשוט, יהיה מהעשרה ראשונים התורמים את נדבתם שהרי מקודם צריכים האנשים החשובים לתת העשרים ובעלי היכולת הרבנים והדיינים ולכן מן הראוי לו להמתין שכל אלו יתנו את נדבתם, ורק לאחר מכן יתרום גם הוא את נדבתו.

וכמוכן שכונת היצר בזה, כדי לקרר אותו מהתעוררותו, כי עתה נתלהב מאד מדברי הדרשנים ולבו פתוח כאולם לגדב ככל יכלתו ויותר מיכלתו. ולכן מפתה אותו היצר שימתין ולא יתן מיד, כדי שבנתיים יצטנן מהתלהבותו, וכשסוף סוף יתרום את נדבתו, יתן רק מעט מזער.

אמנם האדם עומד נכון מאד, ואינו יודע להחליט אם הוא רק עצת היצר שמפתה לו להתעצל ולא ליתן עדיין את נדבתו, או שראוי לו באמת להמתין ולא ליתן מיד, כי יהיה נראה שהוא בא להתנאות בפני כולם ולהכריז שדוקא הוא מקדים את נדבתו לפני כולם. ונמצא שכונתו באמת

לשם שמים, מה שהוא מתעצל וממתין ואינו תורם מיד.

ודבר זה יש לנו ללמוד מהעונש שקיבלו הנשיאים על מה שאיחרו את נדבתם. שאפילו כשהכוונה הוא כל כולו לשם שמים מכל מקום אם מעורב בזה מידת העצלות אין להתחשב עם זה כלל, רק צריכים להזדרז מיד וליתן את הנדבה. ולכן מה הוא לא יחשוש שישכשל במידת הנאווה וכדומה על ידי שיתן מיד את נדבתו, רק ידע ברור, שכל החשש הזה בא אליו רק מצד יצר הרע, הרועה לקרר ולמנוע אותו מקיום המצוה בהתלהבות ובוריות, ולכן אין לו להתחשב כלל עם כל סוגי החששות הללו, רק יש לו להזדרז וליתן מיד את נדבתו. ואדרבה, הוא יזכה בכך את הרבים, וממנו ילמדו כולם לעשות גם כן כמותו, להזדרז וליתן מיד את נדבתם ככל יכלתם.

גידה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה

וענין זה מבואר גם בפרשת פרה, שהוא חוקה בלי טעם ופירש"י (בסדר י"ב, ב) זאת חוקת התורה – לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גידה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

ופירש הר"ק רבי מאיר מפרימישלאן צוקל"ר, שיש שני סוגי יצ"ה, לפני קיום המצוה, ולאחר קיום המצוה. כשאדם בא לקיים המצוה, מגיע היצר ומתחיל להכריז לו ועונותיו הראשונים אשר עשה מימי נעוריו ועד עתה, ועל ידי זה מקרר אותו היצר ואומר לו, אין אתה ראוי לגשת לקיום המצוה, מאחר שאתה רשע ובעל מעללים, ואין שום חשיבות להמצאות שאתה מקיים.

ולאחר שהאדם זוכה להתגבר על יצרו, ולקיים המצוה כראוי וכדת, אזי מגיע אליו היצר בטענה הפוכה לגמרי מן הקצה אל הקצה, ומכניס בו גיאיות והתנשאות, ואומר אליו, ראה כמה אתה חשוב, שזכית להתגבר על יצרך ולקיים את המצוה בכוון שלימות בכוון התלהבות בכוון שמחה, תדע לך שבכל הדור כולו לא נמצא עוד צדיק גדול כמותך.

וזהו מה שפירש"י, "לפיכך כתב בה חוקה, גידה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה". והוא שתי סוגי תשובות שצריכים לומר לשני סוגי היצ"ה. גידה היא "מלפני", כלומר "לפני" קיום המצוה, כשהיצר בא לבלבלו שאינו ראוי לקיים המצוה מפני חטאיו, צריכים לומר לו "גידה היא" על כל איש ישראל לקיים כל המצוות בין צדיק ובין רשע.

ואין לך רשות להרהר "אחריה", כלומר, "לאחר" קיום המצוה, כשהיצר בא לבלבלו שיתנאה ויתנשא ויתפאר על המצוה שקיים, יאמר לו, "אין לי רשות להרהר" מהמצוה לאחר קיומה. ובכך יוכל להינצל משני סוגי היצ"ה הללו.

ונמצא שאכן יש שייכות גדולה בין פרשת ויקהל לפרשת פרה, כי בשניהם אנו רואים אותו יסוד, שאין להתפעל כלל מדברי היצר המביא לו תלי תלים של חששות, שבשבילם ראוי לו למנוע עצמו מקיום המצוה עכשיו – לשם שמים. רק על כל סוגי הכוונות והפיתויים יש לו לומר דבר אחד, "גידה היא", וישלך מעליו העצלות שהיצר נמסה להפיל עליו, ויקח עצמו תיכף ומיד בוריות נפלאה לקיים המצוה כראוי וכדת, ולא יחשוש כלל לשם יבוא לידי גאוה וכדומה, על ידי שקיים המצוה תיכף ומיד.

יעזור הש"ת, שזוכה להתרחק ממידת העצלות ומכל המידות הרעות ולזכות למידת הוריות בעבודת ה', לקיים כל דבר מתוך אהבה ורצון וחשק, בשמחה והתלהבות וזוכה להתגבר על כל סוגי פיתוי היצר הרע, עד שזוכה בקרוב לחיותן השלם ולביאת משיח צדקין, במהרה בימינו אמן.

סיפורי השגחה פרטית
שנשלחו למערכת ע"י הקוראים

ביצה שנוצרה בשבת

שבת שבע ברכות, השמחה והסעודה בשיאה, במסבך כבר רוצים להכין להגשה בצלחות יפות את הסלט ביצים והבצל כמנהג החסידים ואנשי מעשה, ומהאולם הסמוך נכנס בעל השמחה שגם הם עושים שבת שבע ברכות, ומסתבר ששכחו את הסלט ביצים בירושלים, ואין להם להגיש את המנה הזו לאנשים שחשוב להם מאוד הסלט הזה שיש בו גם סודות טמירים בסוד מאכלי השבת.

תיכף חילקנו חצי לנו וחצי להם, ולכולם היה שפע גדול. חשבתי לעצמי, אילו היו מגיעים בעוד דקה בדיוק, כבר היה כל הסלט מפוזר על השולחנות, וככל הנראה שלא היה מהיכן לאסוף מנות מוכנות לשמחה שלהם. הקב"ה שלח אותו בדיוק רגע לפני ההגשה, חיכה אותו לגמול עימם חסד בשבת הזו, ובכך גם בטח שלום בית שלא כעסו על מי ששכח את הסלט בירושלים.

חיים בן-ציון

- > < -

בואכם לשלום מלאכי השלום

חסיד סאטמר הגיע לארץ ישראל, והתארח במלון המרכז. חצי שעה לפני שבת הוא התארגן לשבת, ולפתע שם לב שאין לו את הגרביים הלבנות של שבת קודש, והתחננו כולן סגורות. ולהגיע לבית הכנסת בלי הגרביים של שבת יגרום לו לבושה, מכיוון שלבשו זה בולט לעין כל.

הוא שאל אנשים מקומיים היכן אפשר למצוא זוג גרביים לבנות?! בהשגחה פרטית הפנו אותו לבית משפחת רבינוביץ ברחוב הרב חגיז 2. הוא דפק בדלת והצעתי לו כמה וכמה סוגי גרביים, עם דוגמא ובלי דוגמא ככל העולה על ליבו. הוא כל כך שמח שיש לו את הגרביים שהוא הוציא שטר של מאה דולר לשלם. כמובן שסירבנו לכל תשלום, והסברנו לו שמצוות לא מוכרים תמורת כסף!!!

שחתי בבית אחרי שהלך: "בסחוני שאחת הסיבות שהתחלתי ללבוש גרביים לבנות היה כדי לעזור ליהודי הזה!!! מי ידע כמה שלום בית זה חסך?! ייתכן וכל אחד מבני הזוג היה מאשים את השני בחסרון פריט זה מהמזוודה?! וכך נכנסו לשבת מסודרים ושמוחים!

חיים בן-ציון

הפענוח לדכות את הרבים בסיפור של השגחה פרטית פוזן לשלוח אל ר' שפחה שמואל
בפוסט: 15326517922
או: o.y.wines@gmail.com

בדקות השכינה הקדושה, כאשר "שכינתא בגלותא". בדרכם כיתתו את גליהם רבות לצרכי מצות כדי לקבץ צדקה להצלת בני ישראל קדושים. ואף בזה היו להם טעמים נסתרים כגון כשקבצו מצות עבור 'פדיון שבויים', התכוונו לעורר באחרותא דלתתא שיחשבו גם לעילא פדיון השכינה הקדושה הנחנה במסגד בעונותינו הרבים. וכן כדי לזכות את ישראל במצות הצדקה, ולהשיב את ליבם בחשובה שלמה, וכן על זה הדרך.

בנדודיו הרבים היה הקדוש רבי אלימלך שומע 'כרו' מן השמים בטרם נכנס אל העיר, כמה מצות עתיד הוא לקבץ לצדקה כאן בזו העיר, ובכך ידע שלאחר שהתקבץ על ידו אותו סכום סיים את תפקידו באותה העיר, והיפך השו"ת ליעריה הבאה.

בנו ממשיך דרכו בקדוש, הרה"ק הרבי ר' אליעזר מליצונסק זצוק"ל ז"ע היה אף הוא מתנהג בזה כדרכי אביו הקדוש, ויצא גם כן בגלות על פני עיריות ישראל להתריעם לצדקה.

באחת מסעירותיו התבטא בדרך צחות ואמר: אני אינני בדרגתו של אבי זצ"ל, כשהיה אבא מארי נכנס אל העיר לצדקה הצדקה היתה בת קול מכרות לפניו כמה ממון יתקבץ כאן אל ידו. - אבל אני הקטן בכניסתי העירה לא זכיתי לבת קול זו, אך לאחר יציאתי כבר נודעתי היטב כמה ממון הייתי אמור לקבץ כאן [כמה שנתקף תחת ידו...]. וראה איתנו שיש לי שורה הסכום המדויק שהכריזו בפמליא של מעלה עבורי, שהרי כך בדיוק קיבלתי...

אחד מתלמידיו הקדושים שהיה מגדולי הרבנים בדורו, התבטא על כך ואמר, שכלל הנצרך עבורנו בלימוד הלכה למעשה מטיב מעשה הצדיקים [כאשר האירכנו כבר פעמים רבות שזה עיקר הכלית 'טיב המעשיות' ללמוד מדרכיהם ולעשות כמעשיהם] הרי גדולה מדרגת הבן ממדרגת האב. כי בעוד שאצל הקדוש בעל 'נועם אלימלך' לא היה זה בגד חידוש, כאשר היה תדיר צופה עתידות וידע הכל ברוב קדשו, ומי יבוא בסוד קדושים. - הרי אצל הבן הרבי ר' אליעזר למדנו מידת 'אמונה פשוטה', שהוא לימוד נחוץ ביותר לכל אחד ואחד מישראל!

ואבאר בעז"ה מעט בעומק דברי חכמים וחיזותם, הנה מדרשו של עולם אדם הוצא למלאכת איסוף הצדקה קובץ על יד, כשמתחייב בסופו של יום לערוך את חשבון הפדיון, וסופר ומונה כמה הצליח במלאכתו, מלאכת השטר... על פי רוב עולים בלב כל מיני הרהורים ומחשבות בטיב עבודתו ומלאכתו, שאילו היה אומר לגבי פלוני כך וכך בודאי היה מכפיל תנעתו... ואילו אצל עשיר אחר לא דיבר מספיק ברהיטות לפרש את צרכיו, ועוד כהנה וכהנה. וכך מתהלך במחשבות נוגות תכל שלא עשיתי כך וחבל שלא דיברתי כך...

אך כל זה נובע מחסרון במידת האמונה והביטחון, שהוא לבדו ב"ה זן ומפרנס מקריני ראמים עד ביצי כינים. אבל בואת למדנו מידתו של צדיק, שבצאתו מן העיר היתה לו אמונה פשוטה וחמימה, שהיא בדיוק כמו 'בת קול' של אביו היוצאת ומכרות לפניו כך הוא הסכום שהיית צריך לאסוף בעיירה זו, כך בדיוק כפי שיש בידך! לא פחות ולא יותר...

ללמד דרכי מלאכת איסוף הצדקה, מתוך אמונה שלמה ופשוטה, בלב מלא הודיה לפני השם יתברך על מה שעשה, ובבקשה מלפניו על העתיד, שיהא ברוב הצלחה וסיעתא דשמיא.

- > < -

זוג אחד מן המשפחות החשובות והנכבדות שבארצות הברית [השם והפרטים שמורים במערכת] היו שנים רבות לאחר נישואיהם חשוכי בנים ל"ע. כל הרופאים והפרופסורים המומחים כמו כל שאר הטיפולים והסגולות הרבות שניסו, והעילו להם כקליפת השום... הם נותרו עשירות בשנים חשוכי בנים ה' ירחם. - עד שבפתע פתאום לאחר עשרות שנות עקרות(!) הגיעה שיוענתם הגדולה, וגולל להם ילד אחד בלבד.

בהיותו קרוב אל לב האיש בידדות נאמנה הכניסני בסוד הענין, וסיפר לי המעשה הנורא דלהלן. וכך סיפר:

לאיש יהודי אחד באמריקה שהתקשה מאוד בפרנסתו, לא היה די ממון לחשולם 'שכר לימוד' בשביל בתו בת החמש עשרה שלמדה בסמינר, כידוע שזה מגיע לסכומים גדולים ויקרים מאוד... לאחר ששלחה הנחלת הסמינר כמה התראות ואזהרות גלוש ענג, נורקה הבת בבית פנים מן הסמינר.

בנקל לתאר את גדל הצער והבושה שהיה לאותה נערה ולחוריה מכל הסיפור הזה, שהתפרסם בקהילתם בין החברות והמשפחות וכל, והיו להם ביזיונות גדולים. למידעו האיש ה'ל מספר הסיפור נעג הדבר מאוד לליבו, ועל אף שלא היה עשיר כלל החליט בעצה אחת עם אשתו לנסות לאמץ לעצמם את מצות תשלום 'השכר לימוד' של אותה ריבה. וממחשבה למעשה, הוא נישג אל מנהל הסמינר, ומתחילה התנה עמו בתנאי כפול ומשולש שישאר הדבר בסוד כמסו ביניהם ושום נבא בעולם לא ידע מהו.

ישנו אפוא השניים יחדיו אל השולחן במשרדי הסמינר, וערכו בדקדוק את חשבון עלות שכר הלימוד של אותה נערה בכל שנות לימודיה בסמינר. והנה הגיע הסכום לכעשרת אלפים דולרים (\$10,000) טבין וחקילין. ברם כאשר לא היתה לאיש שום אפשרות לשלם בבת אחת סכום גדול כזה, שכאמור היה איש רגיל וממוצע ולא בעל אמצעים כלל. - לקח על עצמו לשלם סך של שלושים דולרים (\$30) לשבוע, כך שיימצא בתום בערך חמש שנות לימודים מסולק כל החוב.

הפער בעמוד הבא <

והמלאכה היתה דים והותר

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירָהוּ קוֹל בְּמִנְחָה לְאִמֶּה, אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ אֶל יַעֲשֹׂו עוֹד מִלֵּאכָה לְתוֹרַת מִתְקַדֵּשׁ, וַיִּכְלָא הָעָם מִהֵבֵיא. וְהַמִּלֵּאכָה הִיְתָה דִים לְכָל הַמִּלֵּאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ, וְהוֹתָרָה לָהּ, וְהוֹתָרָה.

התמיהה מפורסמת היכן מציינו שתמנע תורה הקדושה מאיש לנדב ולתרום לה, אדרבה יביאו ויביאו עוד ועוד וישמר הממון בבדק הבית. וכידוע אין סוף למדיניות ההתעלות בקדושה, ולמה למנוע ולכלוא את העם מהביא. גם ידוע הדקדוק בסתירת הכתוב מינה וביה, שמתחילה פתח ואמר שהמלאכה היתה 'דים', שמשמעו במידה המספקת דים ושבו גמר ואמר 'והותר' דמשמעו שהיה בה אף כדי להתיר גם כן, וצריך ביאור.

ברם הדא מיתרעא בירך חבירותא, כאשר ראו את גדל הריצה וההתלהבות בתרומת המשכן של בני ישראל, וידעו שלא תמיד תימשך אותה התלהבות ברשפי אש, ויגיעו דורות וחמנים שיהיה קשה ביותר להרים את תרומת המקדש, ומקדשי מעט. כאשר רואים אנו כיום שצריך מסירות נפש ממש לדרוך את הצדקה כדי לבנות בתי מקדש מעט כידוע ומפורסם.

לפיכך מהאי טעמא עבר הכרוז שלא יביאו עוד, ושיצטרך העם ממש 'לכלוא' את עצמם מלהביא, ולעצור את פרץ השתוקקותם וכל זה בכדי לשמר את השתוקקותם ורגונם עצמם זה בשביל דורות הבאים, שמכוח אותה השתוקקות עצומה שנשתמרה לדורות אפשר לעודד לב נדיבי העם לצדקה שיתנדבו תמיד לבנות את בית ה'.

הוא שמסיים הכתוב, כתוצאה ממה שנכלא העם ועצר עצמו מלהביא, שעל ידי זה - המלאכה היתה 'דים' - בשביל אותו הדור, 'והותר' - שנשאר אף בשביל דורות הבאים הכוח והאפשרות לבנות בית ה' לשם ולתפארת.

- > < -

אחד מן האברכים בעיר ניו יורק רבתי, תלמיד חכם וירא שמים מרבים התברך בבנים ובבנות כ"י, והיה רגיל בהגיע עת הנישואין כשנצרך לתת את צאצאיו לנסוע אל אחיו אהובו שהתגורר בעיר רחוקה בארצות הברית והיה עשיר גדול החולש על הון רב והוא ברוב אהבתו לאחיו היה משלם בעין יפה את כל מה שהתחייב בהוצאות הנישואין.

באחד הפעמים לאחר שסגר שידוך טוב ונעלה לאחד מצאצאיו, התקשר כדרכו אל אחיו האהוב לבשר לו את הבשורה הטובה בשמחה השרויה במעונן, ולקבוע לו עת להגיע אליו כדרכו לסילוק כל ההתחייבות שנטל על עצמו בעול הוצאות הנישואין.

אחיו אהובו שמח מאוד בשמחתו, איחל לו ברכת מזל טוב ושפע איחולים טובים אך התנצל עצמו מאוד שלצערו הגדול הפעם לא יוכל לשלם לו את ההוצאות כדרכו, מחמת התקופה הכלכלית הקשה שעוברת עליו עתה בביזנס, ומקווה בעזרת השם בילד הבא לחזור למסגרת הנאה, ולשלם עבורו את כל ההוצאות.

יצא אותו אברך עדין ואגון הדעת נדרם ונכלם ולא ידע מה יעשה, הוא לא התנסה מעולם בניסיון קשה כזה, כשנצרך לאפלים רבים כדי לעמוד בכל ההתחייבויות, ואין לו אף דולר אחד להתחיל באותה מלאכה קשה. בקושי החזיק את פרנסתו ביתו לכלכל את הוצאותיהם מדי חודש בחודשו, אבל כנגד הוצאות עצומות כאלו שנפלו עליו בבת אחת לא עמד מעולם, כי כאמור היה אחיו 'מסכס' עבורו תדיר את כל הוצאות הנישואין משלם.

האברך המחונן דגן לא ידע את נפשו, ובצר לו פנה לרבו הגו"צ רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל ראש ישיבת 'תורה ודעת' והציע את השאלה שהציקה לו לפניו, האם עליו לבטל את השידוך בהיות שאין לו שום אפשרות לעמוד בהוצאות כבירות הללו. רבי יעקב התחבט מאוד במצב קשה שכזה, הוא חשב הרבה בדבר ולבסוף אמר שאינו יודע מה לומר לו בזה, ושלחו להתיעץ בדבר עם כ"ק מרן האדמו"ר מסטמאר זצוק"ל בעל 'ויואל משה'.

יצא אפוא האברך במצוקתו הגדולה לביתו נאווה קודש של רבם ומושיעים של ישראל מסטמאר, שם בקדוש פנימה שפך את ליבו וגדל צרתו, ואמר שהגאון רבי יעקב קמינצקי שלחו עם שאלתו הקשה האם עליו לבטל את השידוך כאשר אין נראה בשום אופן שיוכל לסלק את כל מה שהתחייב בשטר התנאים.

הרבי הקדוש נחרד לשמע אונן, כאשר ידוע כמה התמירו בזה מאוד שלא לבטל את השידוך, ובפרט שהיתה זו הצעה טובה ותואמת מאוד עבור שני הצדדים וכולם היו מרוצים ושמוחים בה, וקשה מאוד לבטל שידוך טוב ומוצלח שכזה רק מחמת הממון.

פנה הרבי אל האיש, וביקשו להניח לו כמה ימים 'להתבונן' בהאי שאילתא חמירתא.

כשחזר אל הרבי לאחר ימים מספר שמח הצדיק לקראתו, ואמר שלאחר התבוננות מרובה בשאלה מסובכת זו מעדיף הוא לפתור את ההסבוכות באופן שלא נצטרך להכניס את ראשנו בפסק השאלה החמורה... וכדברו הוציא מאמתחתו 'מעטפה' נאה ומוכנת והגישה לידי של האברך אשר הודה לו בכל לב על עזרתו בקודש.

לאחר שציא האברך ופתח את המעטפה לא האמין למראה עיניו, היה שם את כל הסכום העצום שהתחייב לנישואין עד פרוטה אחרונה!

- > < -

הרה"ק איש אלקים מרן הרבי ר' אלימלך זצוק"ל בעל 'נועם אלימלך' מליצונסק ז"ע [ויסא דהוללא רבא בערב שבת קודש דגן] היה עורך הרבה פעמים 'גלות' כידוע לפעמים היה יוצא ביהד עם אחיו הגדול הרה"ק הרבי ר' זושא זצוק"ל. טעמים רבים גלויים ונסתרים היו להם לקדושי עליון אלו בהנהגה זו, מלבד מה שהיו מתחברים בזה

הוא הגיע להסכם כתוב וחתום עם הנהלת הסמינה, שבכך תמו כל חובות אותה נערה למפרע ולהבא שכן סידר על הצד היותר טוב את כל התשלום כולו עד סוף מחזור הלימודים. על אחר הוציא המנהל 'חור', ושלח מכתב אל ביתה של אותה נערה שבאותו השבועון התנאים יכולה היא לחזור אל ספסל הלימודים מיידית. ולא נדע לאיש, לא לאותה נערה ולא להוריה מה גרם למהפכה הגדולה...

מיד לאחר אותו מעשה נאצל באו האיש המשלם ואשתו על שרכם ונושעו בנן זכר אחד ויחיד! שכינס [בעת שסיפר לי העניין] הוא בגיל שש עשרה יאריך ה' ימיו בטוב ובנעימה.

- > < -

סיפר כבוד אאמ"ר זצוק"ל, הגה"צ בעל "מעדני השלחן". לפני רבם של ישראל מרן החפץ חיים זצוק"ל הגיע איש יהודי עגלון פשוט, והתאונן על כך שהחוס הוידוי שלו נפל ומת, ונאבד כל מקור פרנסתו. - כל פת לחמו של אותו עגלון חלילה היתה בסוס דל זה, כידוע שבימים ההם לא היו מקורות מחיה רבים ומיתות הסוס המוביל את העגלה היתה ממש קריסה כלכלית טוטלית! רחמנו עליו אפוא בני עירך, ורדשו עבדו מן הקופה של צדקה של העיר חמור חדש צעיר חסון ובריא כדי שיוכל להתפרנס ממנו בכבוד.

אולם העגלון דגן התבייש ונכלם מאוד להתפרנס מן הצדקה, הוא לא רצה לפשוט ידו לנדבות כאשר כל בני העיר יזכרו תמיד בכל פעם שישענו בעגלתו, שהחמור נקנה עבודו מכספי הצדקה של העיר... הוא העדיף להינות מיגיע כפיו רק לא מן הצדקה כמ"ש ז"ל (פסחים ק"ג) פשוט ובלתא בשוקא ולא תימא גברא רבא אנא וכו', כל חייו עבד קשה לפנסתו ורצה כמו כן גם הלאה לפרנס את עצמו ולא להצטרך לצדקה.

[בדרך אב ששעתי סטורט ורבינו הגה"צ רבי זונדל קרוז זצוק"ל בעל "אור החמה", שבשנים עברו כשהיו מחתנים את הילדים בירושלים היו מקבלים סעודות כולן מ"קופות" וברכות צדקה לסנינים (שהיו מקימים סנינים של אנשי חז"ל, שהם בעניי איך ישראל בכלל ובפני ירושלים בפרט) וכך היו מסייעים לתורן את הילדים כאשר לא היו אף הוצאות רבות כל כך בכיסותם. ורק עניים ויחידים שלא הספיקו להם סעודת 'זלזוק' הללו מן הקופות היו פושטים את ידם לקבלת נדבות, והיו נקראים בפי אנשי ירושלים 'סעודת יחיד'. והיה זה נחשב לכיוון גדול, שהיו נראים כאנשים נבונים המבינים את עצמם ופועלים ימים... שלא בכיסות שבהם התגללו הרבה אנשים לות, ונעשה כבוד נפני לפשוט יד לתורן הצנאנים אף לשאר צרכים ואין מתביישים כל כך. עד שישנם שלמהסדרים כן בענין פרנסתם בשביל חצי שנה יוצאים לסנינת 'שנול' של שלשה שבועות או חודש, בכדי להתקיים להצליח השנה הבאה וסובר הדגם איבדו כל בשר בדבר.]

הצטער מאוד אותו עגלון ולא ידע את נפשו, ועל כך הגיע בצד לו אל רבן של ישראל מרן החפץ חיים זצ"ל ונפשו בשאלתו, שלכאורה אין רואה שום דרך לפניו להתפרנס כי אם מאותו חמור גרם שקיבל מן הצדקה, אך ליבו בו עימו ואינו מבין מדוע נענש קשות כל כך? שיצטרך לו ימיו להסתובב עם חמור של צדקה ולהתפרנס מן הצדקה. אמר לו החפץ חיים: אפשר לפניך סודו של דבר, הנה בימים הטובים כאשר היה הסוס שלך במיטב כוחותיו נסעת להנאחך על פני ערים ועיירות ובכל מקום שהגיעה מצאתה בשדות כר נרחב בשביל מזון עבור הסוס, ללא שום חקירה ובירור שמה שייכת שדה זו לאיש מסוים הרי מיהו טרם לגלג את השדות ההם... ונמצאת פעמים רבות עובר על איסור גזל החמור! ולכן מה הסוס.

והסביר לו החפץ חיים באותו מעמד, עד כמה חמורה היא כל גזילה קטנה ושעל עבירות של בין אדם לחבירו אין שום כפרה כנודע. והאריך עימו בדברי התעוררות בעניינים אלו שיש להקפיד מאוד בענייני גזילה וגניבה אפילו בדבר מועט של סכום קטן, כי על פי רוב אנשים מקפידים על ממונם ושעל דברים הללו נענשים עוד בעולם הזה והם חמורים ביותר.

העגלון התעורר מאוד מדברי קדשו, וכדבריו עימו נזכר שלפני שנים נגבד להפץ חיים הקדוש מעילו העליון. ופנה עכשיו בשאלתו אל החפץ חיים: הרי גם לכבוד הרב בעצמו היתה פעם גניבה של מעיל יפה ומחודד, שהיה יקר ערך ומצורף חיוני ביותר בקור הרוסי החזק, היה זה מעיל עם פרווה חמה. [כפי שניתן לראות בתמונת של החפץ חיים שהיה תמיד

הגדולה, שם מועסקים מדי יום ביומו כארבע מאות פועלים על קו ייצור מיוחד של בגדי פאר והדר, המשוקקים ברחבי תבל ומגיעים תשואות הון עתק מדי חודש בחודשו!

עתה הגיע תורו של העשיר ושאל הוא את ר' אלחנן מדוע הגיע עתה לאמריקה? - על השיבה הגדולה שהקים רבי אלחנן בברנוביץ' כבר הספיק העשיר לשמוע, ולכן התפלא על מה ולמה עזב כך את ישיבתו ואת מאות תלמידיו האוהבים לתקופה כה ארוכה והפליג הרחק לארצות הברית.

ר' אלחנן בפקחותו לא גילה לחבירו שהגיע הנה כדי להתרשם עבור הישיבה, אלא השיבו בחכמה: יש לי 'חליפה' שרכשתי שם בברנוביץ' הגדולה אך משום מה הכפתור התחלף למדי נקרע... זוגתי ר' אלחנן הצדקנית תופרת את הכפתור כראוי בכל פעם שנופל, אך משום מה לאחר תקופה הוא שוב חוזר ונופל, וכך חוזר הגלגל חלילה הכפתור נקרע והרבינית תופרת... לפיכך החלטתי שאין ברירה כי אם להגיע אליך, שאתה בתור חייט מומחה ואמן מפורסם בוודאי תמצא עצה בדבר, לתפור את הכפתור בחזקה ובתוקף באופן שלא יפול יותר לעולם!

אינני מאמין! השתאה האיש, וכי בשביל כפתור שנקרע עשית את כל הדרך הארוכה והקשה הזו? הלא רק במחיר של 'כרטיס' התפלג! יכולת לרכוש כמה וכמה חליפות חדשות והדורות... וכי לא מצאת לך בכל רחבי ברנוביץ' חייט מומחה לתקנת הטוב של הכפתור? אך ר' אלחנן בשל, באתי אליך לאמריקה, כדי שתתקן לי את הכפתור הרופף!

אדהי והכי הגיע זמן תפילת המנחה, והשניים יצאו יחדיו לבית הכנסת להפילה מנחה ומעריב. בבית הכנסת התעורר העשיר מאוד למראה תפילתו של ר' אלחנן, שבאותה תפילה בכה בדמעות שליש בבקשת רחמים ותחנונים על רעהו הטוב שהתרחק כל כך מחיי תורה ויראה ואין לו בעולמו כי אם 'בינוס' ו'מאני' בלבד...

לאחר התפילה חזרו אל הבית, שם ערכו בפניהם המשרתים הנאמנים סעודה דשנה כדי המלך לכבודו של האורח החשוב. ובמהלך הסעודה שאל העשיר שוב את ר' אלחנן את השאלה שהציקה לו, אמור נא האמת מה היא סיבת נסיעתך כאן לאמריקה? הרי ברור שלא בשביל 'תפירת כפתור' עורכים 'נסיעה' שכזו!

כראות ר' אלחנן שליבו של האיש נפתח מעט, והוא התקרב אליו ולתורתו הקדושה והשאלה מציקה לו, פנה אליו ופתח את פיו בחכמה: הנה זאת ברור אצלך, שבשביל תפירת כפתור פשוט לא יוצאים בנסיעה קשה שכזו מברנוביץ' ועד ניו יורק... והנה אתה עשית 'נסיעה' ארוכה הרבה יותר, מלמעלה בשמי שמים בגמרי שחקים עליונים מקום מושב נשמתך הטהורה מתחת כסא הכבוד, ועד לכאן העולם השפל הזה... וכי בשביל מה עשית את כל הנסיעה הארוכה הזו עד אמריקה בשביל לתפור כמה וכמה כפתורים?

היתכן שבשביל תפירת בגדים ועסקי בדים שלחו נשמה טהורה ונשגבה בכל הדרך הארוכה הזו עד העולם הזה? האם זו היא תכלית החיים עלי אדמות להוסיף עוד דולר ולאגור עוד דולר?

דבריו של ר' אלחנן שנאמרו מתוך לב כאוב על מצבו הרוחני היורד של חברו פעלו את פועלתו העשיר הבין היטב את טיב הלך מוסר העצום שבדבריו של ראש הישיבה. לפתע נראה בעיניו כל העושר העצום הזה ככפתור חליפה פשוט... המסר היה נוקב וחדר, כשם שלא יתכן לערוך 'נסיעה' מברנוביץ' לניו יורק בשביל תפירת כפתור... כן לא יתכן שהנשמה באה לעולם בשביל להיות 'חייט' מומחה.

הנגיד התעורר מאוד לתשובה שלמה, ולאחר שהרים תרומה הגונה מאוד בסכום מופלג, ביקש מר' אלחנן להישאר במחיצתו ימים מספר כדי להתקין עבודו סדר תשובתו ולהחזירו לתכלית החיים בשמירת התורה והמצוה ובקביעות עתים לתורה, ובעשיית צדקה וחסד.

כל ימיו היה ר' פנחס מחזיק טובה גדולה לרבי אלחנן, על שהחזירו בחכמתו בתשובה שלמה לחיי תורה ומצוות, ונעשה לאחר התומכים הגדולים של הישיבה הקדושה אשר (משל י' י"ז) עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר!

לבוש בכסין 'פניל', העניק את כל העושר כולו. - האם גם כבוד הרב בעצמו נכשל חלילה באיסור גזילה? היתכן? היעלה על הדעת? כיצד קרה אם כן שנגנב מעילו של הרב? - תמה האיש.

הסביר לו החפץ חיים: אכן כן! גם אני אינני נקי לגמרי מעוון הגזילה הדק! שהרי אמרו ז"ל (בבא בתרא קס"ה) רובם בגלל. - הנה משתכר אני ממכירת הספרים שלי, ולפעמים ישנו ספר פגום מעט, או שיש בו דף אחד מקומט קצת... או שבחדפסת אחד הדפים היה הדיו מעט חלש... ואי אפשר לדעת שמה יש למישהו איזו עגמת נפש וצער מזה, ועל כך שילמתי שנגנב המעיל ממני!

שכן ידוע דרכו ומנהגו של החפץ חיים לבדוק כל ספר וספר שיצא מבית הדפוס בדקדקנות לפני שמכרו אם אין בו שום פגמים וכיוצא והיה כותב על הספר בכתב יד קדשו: מזה ודק אחר כך מכרו, וכבר ראיתי בעיני ספר אחד שנמכר על ידי החפץ חיים שחתום בו "מונה" בכתב יד קדשו. - ועם כל זאת אחר שנה כל כך סלסול בעצמך, חשש שמה בכל זאת היה איזה שהוא פגם באחד הספרים שלא הבחין בו, ועל כך נענש מן השמים בגניבת המעיל! נורא ואיום!

- > < -

בעת נסיעתו הגדולה של הגה"צ רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל ה"ד בעל 'קובץ שיעורים' לארצות הברית לצורך גיוס כספים לטובת ישיבת הגדולה שבברנוביץ', הגיעה שמועה לאוזנו שחבר נעוריו הר"ר פנחס גולדשטיין ז"ל אשר גדל עמו יחדיו בילדותו והיו חברים קרובים מתגורר עתה באמריקה והינו אחד מגדולי העשירים בני יורק רבתי. שמה הגאון רבי אלחנן לשמע ידידו ודעו ונסע לבקרו בטירתו המפוארת הנגיד שמה אף הוא להיפגש עם חבר נעוריו משכבר הימים וקיבלו בכבוד גדול בפאר והדר.

ר' אלחנן מצידו, אף כי שמה כאמור להיפגש עם רעהו הטוב אחר רבות בשנים לבו נחמץ בקרבו בראותו שהוא התרחק מאוד מן התורה ומן המצוה, ובקושי שומרים בביתו על עיקרי היהדות. וכמו הרבה יהודים באמריקה של הימים ההם הלך שולל אחר צבירת ההון והממון, והזניח את חיי הרוח בתורה ועבודת השם יתברך.

העשיר הוזמן את ר' אלחנן אל טרקלינו המפואר, והתיישבו יחדיו על כורסאות עור הדורות לשיחת מרעים כשהלך מסביב מלא עושר פאר והדר, ווילונות של משי רקומים להפליא השתלשלו מן התקרה ועד הרצפה, ואטרלי זה וכסף סודרו בקפידה בפינות הטרקלין המואר באור יקרות של סמכות בדולה ויקרנותיו.

במהלך שיחתם לאחר שהעלו זיכרונות נעורים נעימים, שאל ר' אלחנן את ידידו כיצד הגיע אל ארצות הברית. סיפר הלה שבשלב מסוים בבחרותו איבד את חשקת התורה, ירחם, ושלחו אביו ללמוד בישיבה חדשה שהוקמה באמריקה בתקוה שהמקום החדש והמסגרת המיוחדת שבו יחזירו אותו אל ספסל הלימודים. אך גם באותה ישיבה לא מצא את מקומו, והחל לעבוד במקצוע החיטאות אותו חיבב מקטנותו בבית אימו. מתחילה היה 'שולאי' זעיר, 'נעור' לחייט המקומי, והרוויח פרנסותו בדורות לשבוע. אך לאחר תקופה ארוכה פתח 'חנות בגדים' בפני עצמו עד שגדל והתפתח בענף הטקסטיל, וכיום מחזיק הוא בבית חרושת ענק במרכז הסחר העולמי שבמנהטן

מוקד הזמנות ספרים

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

קו הזמנות של מכון טיב 0733-22-76-09

הוספר אצ"ל

הוספר אצ"ל

י"ל ע"י קהילת שבת בבית ד'

ר' ישעיהו 7 ירושלים טל: 05276-10455 078-3331109